

Verenigde Doopsgezinde Gemeente Heerenveen en Tjalleberd, 16 januari 2022. De doop van Jezus en onze doop. Heeft het zin om ons te laten dopen? Ds. Pieter Post.

Micha 6:1-4 en 8
(Nieuwe Bijbelvertaling 2021)

Hoor toch wat de Heer zegt! Sta op, laat de bergen uw rechtsgeding horen, laat de heuvels getuige zijn. Luister, bergen, naar de aanklacht van de Heer, hoor toe, onwrikbare fundamenten van de aarde. De Heer voert een geding tegen zijn volk, Hij klaagt Israël aan: 'Mijn volk, wat heb Ik je misdaan? Waarmee heb Ik je gekweld? Antwoord Mij! Ik heb je uit Egypte geleid, je bevrijd uit de slavernij. Ik zond Mozes, Aäron en Mirjam om je voor te gaan. Er is jou, mens, gezegd wat goed is, je weet wat de Heer van je wil: niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God.

Mattheus 3:13-17

Toen kwam Jezus vanuit Galilea naar de Jordaan om door Johannes gedoopt te worden. Johannes probeerde Hem tegen te houden met de woorden: 'Ik zou door U gedoopt moeten worden, en dan komt U naar mij?' Maar Jezus antwoordde: 'Toch moet je het doen, want zo dienen wij de gerechtigheid geheel en al tot vervulling te brengen.' Toen deed Johannes het. Zodra Jezus gedoopt was en uit het water omhoogkwam, opende de hemel zich voor Hem en zag Hij hoe de Geest van God als een duif op Hem neerdaalde. En uit de hemel klonk een stem: 'Dit is mijn geliefde Zoon, in Hem vind Ik vreugde.'

Gelukkiger zijn zij die naar het woord van God luisteren en ernaar leven (Lukas 11:28)

Toespraak

Broeders en zusters, *'Toch moet je het doen, want zo dienen wij de gerechtigheid geheel en al tot vervulling te brengen'*. Dit moet Jezus hebben geantwoord op de vraag waarom hij gedoopt wilde worden. Het zou zomaar een passende dooptekst voor iemand kunnen zijn. Een belangrijke herinnering dat het in vervulling brengen van gerechtigheid nooit uit het ons door God gegeven DNA-stelsel zal verdwijnen. Dat zit in ons gebakken. In het oudtestamentische boek Micha (3:8) spreekt de Ene: 'Er is jou mens, gezegd wat goed is, je weet wat de Ene van je wil: niet anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God'. Dat alles zit diep in onze vezels. Ten diepste zijn we goed. Het ondersteunt ons op de verdere levensweg. Om niet te vergeten wat je bezielt: samen met mensen van een gelijke levensinstelling werken van vrede en gerechtigheid te doen.

Redenen van dopen

Lange tijd lieten velen zich om verschillende redenen dopen: uit traditie, of om de familie een plezier te doen (ook dat), maar los daarvan ook vanuit een eigen overtuiging dat het roer om moet. Als een uiting van onvrede over de samenleving. Wat je daarin tegenkomt aan weerstand, willekeur en verdeeldheid, ook bij jezelf. Ik kon het voor mijzelf niet recht breien, wapens te moeten dragen en tegelijk Jezus serieus nemen op zijn weerloze weg. In dilemma's als die, is het geweten een belangrijke graadmeter die aangeeft waar het je om te doen is. Ik kon het niet opbrengen om slaafs te moeten ondergaan wat er van je wordt geëist zonder eigen inbreng, en weigerde de dienstplicht. Gelukkig was daar de ruimte voor. Maar wat als daarvoor niet de ruimte was geweest? Er is een tijd geweest dat daar gevangenschap op stond. Zoals de voor velen bekende Cor Inja in de jaren 1910 in Scheveningen. Hij hield een dagboek bij waarin hij schreef 'geen cel ketent deze dromen'. Een mooie omschrijving van zijn ervaring dat hij standvastig bleef bij zijn levensovertuiging dat de weg van Jezus ons allen brengt tot een betere maatschappij. De gevangenschap nam hij op de koop toe.

De doop hoeft niet per se een maatschappelijk karakter alléén te hebben, dat kan ook heel persoonlijk beleefd worden als een blijk van bij de geloofsgemeenschap willen horen. Er zijn er die zich door God gekend voelen. Ze laten dat weten via de doop en belijdenis. Als een soort van genadeteken 'ik ben een kind van God', Hij heeft naar me omgezien, bij Hem ben ik veilig en dat geef ik Hem terug via doop en belijdenis. Er zijn verschillende redenen: vanuit een maatschappijvisie en vanuit het persoonlijke. Maar dat hoeft elkaar niet uit te sluiten. Het eigen gemoed en je staan in de wereld kun je niet uit elkaar trekken. Je

wilt dat ook uitdragen, ook al zijn we daar niet heel sterk in, zoals blijkt uit het komende nummer van *de nieuwe band*, ons inspiratieblad, dat ook over de doop zal gaan. In het openbaar leg je een getuigenis af van waar het je in de religieuze zin om te doen is. In de relatie van jou met de Ene God en met de mensen. En dan gaat het niet om een louter symbolische handeling van wat water over je heen gesprenkeld krijgen, maar om het proces dat daaraan vooraf is gegaan: de catechese. Wat staat er geschreven? Hoe begrijpen jij en ik dat? En hoe brengen we recht doen, trouw betrachten en nederig je weg gaan tot uiting in het leven van alledag? Wat voor spanningen brengt dat met zich mee? Wat voor vreugde ook? Wat daar altijd in doorklinkt is de tijd waarin we leven.

Wat heb Ik je misdaan?

Micha was een van de profeten die zo'n zeven eeuwen voor Jezus leefde. En wat hij om zich heen zag waren zwakke joodse koningen die hun eigen geloofsachtergrond verloochenden en overgingen naar de godsdiensten van andere volkeren. Ze offerden hun eigen kinderen aan goden, en geraakten daarmee totaal van het padje dat God hen had gewezen. Er bleef niets over van de opdracht om een beloofd land te creëren waarin iedereen in vrede samenleefde. Een kras op de ziel van een god die zich in het boek Micha beklagt met de woorden: Wat heb ik je misdaan, waarmee heb ik je gekweld, antwoord me! We horen hier een zich beklagende god, die totaal niet begrijpt wat zijn volk aan het doen is. Ik heb jullie uit de slavernij van Egypte bevrijd, ik heb je Mozes de bevrijder gegeven, en geleid naar het Beloofde Land. Wat op aarde had Ik nog meer moeten doen? Een wanhopige god. God wanhoopt. Woorden die ook op de Goede Vrijdag klinken bij de kruisiging van Jezus. Wat heb Ik misdaan dat jullie hem uit de weg ruimden? Het is een vraag naar hoe het zit met onze gerechtigheid.

Opstaan uit de lamgeslagenheid

Jezus leefde zovele eeuwen verder dan Micha in een periode waar de provincie Galilea bekend stond als een opstandig gebied. Het werd ook wel het 'Galilea der heidenen' genoemd. Daar kwam niet veel goeds vandaan. En dat bleek ook wel uit de gewelddadigheden van de Romeinse bezettingsmacht die de joden minachtten en hun godsdienst maar vreemd vonden. Het beloofde land was voor de joden nog steeds een zoektocht door de woestijn. Als Jezus in dat gebied zijn leerlingen verzamelt, en blinde, dove en verlamde mensen weer laat zien, horen, lopen en springen, doet hij hen opstaan uit hun lamgeslagen bestaan. En confronteert hij bezettende (bezeten) machten met hun doodlopende wegen. Er is nog een andere weg, die van de Joodse Thora, die kortweg wel wordt samengevat als de weg, de waarheid en het leven, belichaamt door Jezus.

Zoals er ook in onze tijd opnieuw spanningen zijn tussen Amerika en Rusland aan de grens van Oekraïne. Waar angst heerst van de een over de ander, is het moeilijk te belichamen wat er is gezegd: 'Er is jou mens, gezegd wat goed is, niet anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God'. Het zijn die woorden waar Jezus op wijst bij zijn doop 'want zo dien je de gerechtigheid geheel en al tot vervulling brengen'. Hij belichaamde de gerechtigheid door de daad bij het woord te voegen. Hij is het breekijzer van de gevestigde orde, de toets van ons geweten. Wat kan dat voor ons betekenen?

Podcast

De podcast van een *Trouw*-journalist over de ex-NSB-er Jacob Luitjens zette me aan het denken. We weten dat hij in de jaren '90 vanuit Canada werd uitgeleverd naar Nederland. Hij heeft geen moorden gepleegd, wel meegewerkt aan het oppakken van mensen die werden gemarteld. Hij zat zijn straf uit en is vervolgens staatloos gebleven. Is het enige antwoord dat hij tot aan zijn dood staatloos moet blijven, terwijl hij bestraft is? Mag er absoluut geen barmhartigheid worden getoond aan een 102-jarige die geen gevaar meer vormt voor de samenleving (er zijn wel anderen!) en die geen afscheid kan nemen van zijn dementerende vrouw in Canada? Ik leg die vraag in ons midden. En ik weet het, dit roept heel veel emoties op. Er zitten haken en ogen aan, hij was ook schuldig. Op zijn zuster na, was het gezin was lid van de NSB. Hij heeft het zich zelf moeilijk gemaakt door te vluchten naar Paraguay. Was hij gebleven, dan had hij hooguit twee jaar gekregen en was hij Nederlander gebleven. Toch vond ik het ontroerend dat een nazi-jager hem in mildheid toewenste in vrede te sterven en dat hij naar de hemel mocht gaan. Ontroerend om te horen dat een leeftijdgenoot die destijds door hem was opgepakt, met mededogen naar zijn situatie kijkt en zich eigenlijk alleen wist te herinneren dat hij fout was, maar ook dat het gezin waaruit hij kwam eigenlijk lieve doopsgezinde mensen waren.

Het zette me aan het denken over hoe ingewikkeld het is om een rechte weg te zoeken naar zowel slachtoffers alsook naar deze man zelf, met zijn zeer hoge leeftijd en zeer heldere geest. Wat heeft het laatste woord? Wraaklust of barmhartigheid? We zongen: God heeft het eerste en hij heeft het laatste woord.

Toch moet je het doen

Hoe wegen we een zaak als deze? Wij leven in een samenleving waarin daders slachtoffers recht in de ogen moeten kijken om vergeving te ontvangen. Volgens de podcast is daar wel gelegenheid voor geweest, maar daar is niemand op af gekomen. Het is een goede zaak dat schuld in het algemeen omgezet wordt in het doen van een maatschappelijke taak, als uiting van berouw. Zoals in Luitjens situatie, dient dat te volgen op een schuldbelijdenis en doop. Hij had zich bij het Anne Frankhuis kunnen melden, zei een collega. Inderdaad, anders wekt het de schijn van een goedkope genade.

Lastig al die afwegingen? En ondertussen maken die woorden van Jezus je onrustig: 'Dat moet je wel doen (dat dopen), want zo dienen wij de gerechtigheid geheel en al tot vervulling te brengen'. Verschil maken tussen rancune en clementie, haat en liefde, genadeloos zijn en mededogen tonen, is een boodschap voor alle mensen, daders en slachtoffers inclusief. Dat de ene keer de wijzer uitslaat naar rancune, en de andere keer naar barmhartigheid is het veld waartussen we ons bevinden. Maar of dat zo geruststellend is, is maar de vraag. Onrustig maken ons ook deze woorden: 'Er is jou mens, gezegd wat goed is, je weet wat de Ene van je wil: niet anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God'. Dat is ons aangezegd. Aan ons om dat toe te zeggen. Amen.